

Площ: 9 571 300 кв. км

Население: 1 298 847 000 души

Столица: Пекин (Бейджинг) (7 336 000 души)

Официален език: китайски

Основна религия: местни традиционни вярвания (вкл. даоизъм)

Валута: юан, хонконгски долар (валиден само за Хонконг), патака (валиден само за Макао)

Основен износ: машини и оборудване, текстил и облекло, обувки, играчки, минерални суровини и метални изделия, електроника и офисоборудване

Държавно устройство: република

На север, запад и юг Китай граничи с 14 страни (общата дължина на сухоземните граници е 22 000 км), а на изток има широк излаз на Тихия океан (Жълто, Източнокитайско и Южнокитайско море) – бреговата линия е с дължина 14 500 км. На Китай принадлежат и около 5000 крайбрежни острова. Огромната територия на страната е с изключително разнообразен релеф и климат. В нея се открояват 4 големи природно географски района – Югозападен, Северозападен, Северен и Източен Китай.

Югозападен Китай е студена планинска земя, която включва най-обширното и

най-високо плато на Земята – Тибет, оградено на юг и запад от най-високите планини на нашата планета – Хималаите и Каракорум. По-голямата част от Тибет (с надморска височина до 4-5000 м и планински хребети до 6000м) е заета от ледници, заблатени участъци и над 1000 езера. Сред езерата най-значително е Манасаруар („Свещеното езеро“) в Западен Тибет, а близо до Ласа е Хопра Цо – най-високото езеро в света, разположено на 5456 м н.в. В Хималаите, на границата с Непал, се намира най-високият връх на Земята – Еверест (8863м). От Тибет извираат някои от най-големите азиатски реки – Инд, Иравади, Меконг, Яндзъ, Хуанхъ и др.

Най-нисък (до 400 м ср. н.в.) и най-гъсто населен е Източен Китай, но и тук има планини и плата като Голям и Малък Хинган – североизток, Лъсовото плато и платото Ордос – при големия северен завой на река Хуанхъ, планините Цинлин, южно от град Сиан, а на юг е Юнян-Гуйджойската планинска земя. През Източен Китай текат много реки, създали огромни алувиални равнини, низини и делти – най-плодородните земеделски земи на страната.

Най-обширната е Голямата китайска равнина – най-гъсто населеното място в света. Най-голямата китайска река Яндзъ (Чанг Джиянг) е най-дългата река в Азия и на 4-то място в света. Общата ѝ дължина е 6300 км, а речната и система включва над 700 притока. Тя е и най-дълбоката река в света – в проломните участъци дълбочината ѝ достига до 180-200 м. Яндзъ извира от планините Кунлуншан в Тибет. Отначало тече на югоизток, а след това – на изток, през Сечуанската котловина и Среднокитайската низина, и се влива в Източнокитайско море (северно от Шанхай) чрез огромна делта.

Северозападен Китай включва две големи пустинни равнини – Таримска (южната и част е заета от пустинята Такламакан) и Джунгарска, заобиколени от големите планински вериги на Кунлуншан, Памир, Тяншан и Монголски Алтай.

В Северен Китай се простира огромната пустиня Гоби. Тя заема около 27% от площта на страната и всяка година се разширява с 1550 кв.км. Това се дължи на обезлесяването и прекомерното изтощаване на близките земеделски земи. Северните ветрове често предизвикват силни пясъчни бури, които засипват с пепел градовете, възпрепятстват транспорта и унищожават обработваемите земи. Според приетия 70-годишен проект, наречен „Голямата зелена стена“, трябва да се засадят милиони дървета по южната граница на Гоби, които да спират разрастването на пустинята.

КЛИМАТ

Климатът на Китай е изключително разнообразен – континентален, на северозапад, планински, на югозапад, субтропичен-мусонен, на изток, умерен-океански, на североизток и субекваториален-мусонен, на югоизток. На обширната територия на страната много добре се проявяват широчинната и височинната зонолност. От север на юг температурите се повишават (средните януарски температури на север са -24°C , а на юг - 18°C), а валежите нарастват от западните вътрешноконтинентални райони в посока към източното крайбрежие. Най-благоприятен за обработване и земеделие е климатът в Източен Китай. На североизток умереният океански климат се характеризира с топло и влажно лято, продължителна студена зима и валежи под 750 мм. В централните източни части субтропичния мусонен климат е топъл и валежен, с годишни валежи от 750 до 1100 мм. Най-валежен е югоизточният край на Китай (до 2500 мм годишни валежи) заради субекваториалния мусонен климат. В Северозападен Китай климатът е рязко континентален – с горещо лято, много студена зима и оскъдни валежи. В този район зимата е продължителна и мразовита.

АГРАРЕН ГИГАТ

Около половината от трудоспособното население на Китай е заето в селското стопанство. Голяма част от обработваемите земи (около 1/3) са оризища. Оризът е основна храна на населението на страната. Той определя и облика на земеделието в Южен Китай. Други важни зърнени култури са пшеница, царевица, просо и ечемик. Отглеждат се също маслодайни култури, соя, кореноплодни зеленчуци, захарна тръстика и захарно цвекло.

Китай е световен производител на фъстъци, памук, чай, соя и др. Важен стопански отрасъл е животновъдството – развъждат се 500 млн. свине, 610 млн. патици, 3,6 млрд. кокошки, 120 млн. едър рогат добитък, биволи, овце, кози и др. Важно място в китайската кухня имат рибните ястия. Годишният улов на сладководна риба от реки, езера и рибарници е над 36 млн. тона.

ДОБИВНИ ОТРАСЛИ И ИНДУСТРИЯ

Китай има огромни запаси от различни полезни изкопаеми. Той е сред водещите страни в света по добив на въглища (на второ място след САЩ), графит и различни ценни метали – титан, молибден, волфрам и др. Добиват се големи количества желязна руда, калай, мед и боксид (алуминиева руда). По-голямата част от находищата на желязна руда са съсредоточени в Североизточен Китай, районът е център на черната металургия. Добивът на нефт през 2002 г. е около 3,2 млн. барела на ден, въпреки че по-старите нефтени полета в източната част на страната са почти изчерпани.

Китайската енергетика се основава предимно на въглищата, което води до висока степен на замърсяване на въздуха в големите градове. С установяването на комунистическото управление били направени огромни усилия за изграждането на конкурентоспособна китайска индустрия. Основните отрасли са металургия (черна и цветна), химическа промишленост (нефтохимия, синтетични влакна, пластмаси, изкуствени торове), машиностроене (заводско оборудване, селскостопански машини, локомотиви, вагони, автомобили, самолети, морски и речни кораби и др.). Текстилната промишленост в Китай е най-трудоемкият отрасъл в света (през 2001 г. в него са били заети 4,1 млн. души).

Новата икономическа политика, от края на 80-те години на XX век, отваря границите на Китай за чуждестранни инвестиции и за съвместни проекти. Държавните органи планират икономиката, но черният сектор представлява голяма част от нея и се развива успешно. Икономически най-развити са източните крайбрежни територии. В много от останалите райони, особено на запад, населението изпитва големи затруднения – ограничен транспорт, нерзвито производство, нисък стандарт на живот.